

Izhaja vsaki dan

zdi se rednih in praznih ob 5. uri, ob ponedeljkih ob 9. uri zjutraj.
Poznamde številke se prodajojo po 3 novč. (6 stotink)
— mnogih tobakarnih v Trstu in okolici. Ljubljani, Gorici,
Kranju, St. Petru, Sežani, Nabrežini, Sv. Luciji, Tolminu,
Ajdovščini, Postojni, Dornbergu, Solkanu itd.
Oglaševanje se računa po vrstah (široki 73 mm, visoke
21 mm); za trgovinske in obrtnike oglaševanje po 20 stot.;
za komitico, zahvale, poslanice, oglase denarnih zavodov
o 50 stot. Za oglase v tekstu lista do 5 vrst K 20, vsaka na
jednej vrsti K 2. Mali oglasi po 3 st. beseda, najmanj pa
po 40 stot. — Oglase sprejema inseratni oddelki uprave
državnih. — Plačuje se izključno le upravi „Edinosti“. —

Edinost

Glasilo političnega društva „Edinost“ za Primorsko.

V edinosti je mod!

Mesečna priloga: „SLOVENSKI TEHNIK“.

Naročna knjiga

za vse leta 24 K. pol leta 12 K. 3 meseca 6 K. — Na
narodne brez dopolne naročine — e uprava ne odpira.
Vsi dopisi naj se pošljajo na uredništvo lista. Neprakovana
pisma se ne sprejemajo in rokopisi se ne vračajo.
Naročno oglase in reklamacije je pošljati na upravo lista.

UREDNIŠTVO: ul. Giorgio Galatti 18. (Narodni dom).
Izdajatelj in odgovorni urednik ŠTEFAN GOČINA. Lastnik
konsorcijskega lista „Edinost“. — Nadsnila tiskarna konsorcijskega
lista „Edinost“ v Trstu, ulica Giorgio Galatti 18.

Poštno-hranilnični račun št. 841.652.

TELEFON štev. 1157.

„Princip volitve narodne reprezentacije po narodu“.

(Pisec Josip Mandić, Gradec).

II.

Belgijska ustava iz 1. 1831. se svojim vedno iskrenejšim liberalizmom: Bismarckove reforme, ki so imale podati veliki masi nekakih direktnih davkov plačujočih delavcev; politični „panes“, odpravljanje privilegirane volitve na temelju davkov, kurij ali razredov; severno-nemška zveza (1867.) se svojim novim državnim zborom; Neo-Italija — naša Avstrija: vsi kataklizmi od absolutizma in absolutistične monarhije pa do konstitucionalizma! Ravnov te poslednji, v Avstriji, je proces organskega razvoja še bolje markirat. Pravi šolski eksemplj zakona „organškega razvoja“! Z eno besedo: povsodi isti razvoj: oktuiranje zistemov (a razlogi temu so večinoma nasilni, nepričakovani faktorji, razmere politične naravi: Bismarck in leta 1867, Avstrija 1848; ali financijalne naravi: denarna deroute (polom) v Avstriji leta 1860 itd.) — Ali ti zistemi se potem, ko so bili odpravljeni, povračajo v novi, bolj resistentni obliki. To je pravi karakteristik v razvoju splošne volilne pravice.

Kaj vidimo torej? Da nam ni jurisprudanca, ni metafizika, a tudi ne zgodovina ne nudijo dovoljnega gradiva, da bi konstruirali princip splošne volilne pravice. Zgodovina nam pravi samo: „kako“ je splošna volilna pravica navstala, ne pa „zakaj?“ Splošna volilna pravica ni po sebi neizogibna, n temeljena toliko v stvari, kolikor v razumu. (Mislim tu, seveda, na dežele, v katerih se je ta pravica v obči pojavi). Na Angležem z njega aristokratskimi kreacijami stoji seveda stvar drugače). In vendar je splošna volilna pravica moralna postati vprašanje bodočnosti. Ob vedno močnejem demokratiziranju vseh socijalnih slojev in državnih institucij (a to je zopet posledica intelektuelnega procesa) moral je nastopiti stadij, ko bo „močnejši“ (državna oblast) v lastnem interesu — in nikakor ne iz usmiljenja, v katerem iščejo nekatere halucinatorji državnega prava izhoda za vso emancipacijo od despotičnih form — per communis consilium gledal, da se sporazumi s „šibkejim“, ki pa postaja od dne do dne močnejši — s proletariatom. Oportunitem! Ves problem ima per summa capitula političen kolorit. Treba li dokaza za to? Od mnogih najklaščnejšega! Bismarck je bil osebno principijelen na sprotnik splošne volilne pravice. In vendar je — da-si je v svoji Prusiji pridržal priviligirani zistem po davku in razredu (Dritteling): omejeno volilno pravico — uvel za nemški državni zbor splošno volilno pravico!! Zakaj? Ker so mu bile aspiracije organizirane delavstva dragocene in ker se mu je zdelo oportuno, da izrabi iste v svoje svrhe, da ugori delavstvu in si pridobi sistem mase v borbi proti malim nemškim državam. Bismarck je smel to storiti, ker je bilo leta 1867. že za njim. Da je bil storil to deset let poprej, bi bil najbrže stvar prenagli: splošna volilna pravica ne bi se bila ukoreninila. Splošna volilna pravica ni torej prazna fraza, ampak ima smisla in pravico do eksistence kakor zahteva zdrave politike. Samo v tem smislu! To je lahko umeti. N. pr.: masa bo tem raje zalačala svojo eneržijo v državna podjetja, čim več pravice se jej bodo priznavale na „državnem krmilu“! Ali, pozitivne rečeno: masa, ki plačuje dobro kvoto davkov, ki žrtvuje svojo kri Molahu vojne, ki tvori (po populacionistični teoriji; Banerst: „ljudstvo je obrambena utrdba države) temelj v državi, ne preneha s klaci po čim večem zastopanju njenih interesov. Da-l je tudi od naših politikov tako rado rabljena beseda o „jednakih dolžnostih in jednakih

pravicah“ samo približno opravičena, je pisca teh vrstic več nego dvomljivo. Manjka za to vsaka podlaga. Nočem se spuščati v Millovo dogmatiko, ali reproduciram le skepticizem mnogih nemških sociologov z Gumplovicem na celu. Ali meni se zdi, da se ne da oporekati slednjemu:

Ako bi splošna volilna pravica imela biti zahteva kake pravčnosti, bilo bi s tem — po principu: jednake dolžnosti, jednake pravice — ustvarjeno neko razmerje jednake pravice: jednake pravice — splošna volilna pravica!! (Politične pravice, seveda. Povdarjati tudi materialistično „edenake pravice“, pomenjalo bi, da se izjavljamo kakor pristaše socijalnega radikalizma à la Proudhon!) „Splošna volilna pravica imela bi biti, z eno besedo, neke vrste regulator heterogenosti (različnosti), dobri blagoslov z neba, ki daja Bogu, kar je božjega... in kar sledi. Ali kaj vidimo — nasprotu temu? Da razmerje: ne je ednake pravice ostaja več ali manjeno taknemo, da se kraj vseh spekulacij in kombinacij s splošno volilno pravico“ nejednakost pravice ne daja odstrant. Spominjam se velikega izreka Millovega: „Volja naroda je de facto sinonim z voljo: najstevilne je alipanajgilneje dela v narodu, sinonimna z večino ali s stranko, ki se je posrečilo prispeti do večine“ (Tako pravi tudi Gumplovic v „Allgemeine Staatslehre“). Lepa pravčnost to!

To ni sofisterija, to je stoletno teoretično in parlamentarno izkustvo. Kako je to možno? O tem drugikrat. (Tu bi moral govoriti o zastopanju „manjšin“, ki — povsod važne — pri nas v Avstriji, ob narodnih konglomeratih, pomenja pravo vprašanje „jednakih pravic“). Tu naj sledi za danes konstatacija, da se od splošne volilne pravice ni nadejati velikih sprememb, konstatacija, da ob fluktuiranosti družabnih form in odnošajev utegne postati splošna volilna pravica vir mnogokaterega nasilja in krivice. Zato je čuti glasov, kako bi se ta volilna pravica reducirala na grupiranje zadrg po poklicih (berufsgenossenschaftlich). Torej: ritorniamo all'antico? — „Ali tu so praktično-politične bojazni, ki še vedno ne dajejo pravega merila v roke! — se nam poreče. Resnica pa je vendar jedna: Enakosti ni na tem svetu. Benartzik pravi v svojem „državnem pravu“: „Socijalno grupiranje se giblje v sredi med jednakostjo in nejednakostjo“. Torej? Drzna beseda, ali vendar: vsaka jednakost je ob enem največa nejednakost!

Quid ergo? Vidimo, da treba tu razlikovati med teorijo in praksjo. Marsikaj, kar obsojamo po teoriji, more obrodit v praksi — pod gotovimi pogoji — najboljšega sadu. Teorija gleda na splošno volilno pravico kakor tako nepriznanim očesom. Ne veruje jej in vidi v njej le lepo fato morganu. Da bi se moglo govoriti o kaki pravčnosti predlagata teorija (vsaj po večini) „splošno indirektno volilno pravico, ki da bi eventualno utegnila kolikor toliko varovati mnoge razlike. Seveda bi nam tudi ta operacija ne podala od Mirabeau-a zaželjene slike. Treballo bi na vsaki način temu dodati tudi upoštevanje manjšin.“

Da brez tacega upoštevanja ne bi bila niti največa splošna volilna pravica družega, nego sankcioniranje nasilja in brezobzirnosti — to nam je jasno, ako pomislimo n. pr. na Galicijo in gotove lepe stvari. Formelno torej ne branimo „splošne volilne pravice“. Ne govorimo o principih, katerih ni, o „turških“ pravicah kakor njih je povsodi in ki jih ne iztrebi niti splošna volilna pravica. Tako formelno! A materialno? Za kaj se odločimo: ali za „omejeno“, ali za „splošno“ volilno pravico? Za „splošno“! — sto in sto krat. Ista ima na sebi lepih strani. Pri nas v Avstriji bo to jedino zdravo sredstvo, s katerim bi se imel doseči velik idejal in sanje vsakega iskrenega avstrijskega državnika: da se vsaj nekatere od najdivergentnejših interesov srečnih narodov stare habsburške mo-

narije spravi v sklad, da se svojimi gospodarskimi in — političnimi strahovalci! — poskušajo svežih še deviških sil poskuša kompromis poklicnih narodov! Treba poskušati. Predloženi nam volilni red ne odgovarja niti od daleč prototipu „pravčnosti“ volilne pravice. Vsiljuje se nam samo po sebi vprašanje: bo-li z Beckovim načrtom uvedena splošna volilna pravica? Pomislimo na pozicijo Matorusov v Galiciji! Pak, da ostanemo doma: na nemški mandat v Kočevju! Nu, predvititi je, da bo že v nedaljni bodočnosti potrebna revizija tega volilnega reda. Mnogo tega bi se dalo naštevati tu. Ali nič za to. „Inter duo mala“...

Socijalna demokracija peva svojo „hymnu“. Privočamo jej! Zapocela je nova stran v albumu politične usode v tej polovici monarhije. Pa tudi če nam splošna volilna pravica (po starem izkustvu) ne obeta zlatih gor — na stran z vso teorijo! Splošna volilna pravica pripomore (o tem sem uverjen) do uresničevanja velikih narodno-pedagoških idealov: vzbudi in razširi narodno zavest in storji narod politično polnoletnim. Z druge strani spremeni oblije mnogokaterega „politika“. Kontakt med narodom in njegovim mandatarjem bo postajal bolj in bolj intimen. S tem bo doseženo morda, da bo poslanec bolj misil na svoje mandante. nego li na-se in na svojo — aureolo!

V tem najam največa nado. Avstrijski narodi bodo sčasoma mislili in čutili — politički!

Je-li torej krik: „Živila socijalna demokracija“ opravičen? „Splošna“ volilna pravica je stara ravno 130 let. Ni res torej, da bi bila socijalna demokracija vstvarila splošno volilno pravico, res pa je, da je se svojim vspodbujanjem pomogla iz groba. A ker je v programu socijalizma in komunizma vsečas posleg materialnega blagostanja in celiranja nepremičnim stala tudi misel na moralni napredek proletarijata, imela bo socijalan demokracija od splošne volilne pravice od obresti obresti. Njej pripade palma. V smislu, imajoči pred očmi zavedno organizirano delavstvo (nikakor pa ne njegova teroristov in maroderjev), nočem jekratiti socijalni demokraciji zasljenega priznanja.

Protisredstvo proti italijanskemu iridentizmu v Trstu.

Berolinska „Kreuz-Zeitung“ priporoča kakor protisredstvo proti italijanskemu iridentizmu v Trstu, močno dozo — germanškega iridentizma. Kakor se na Reki madjarišira, takoj naj se v Trstu germanizira! Nemška trgovinska akademija, umetno naseljevanje po nemških tvrdkah, naj dosej vnanjo stiko pretvoriti tudi v notranjo. Da se „emporij Adrije“ preveč ne ojači, zato poskrbita že Hamburg in Bremen. Trst mora prevesti, toda nemškim pristaniščem ne sme delati nikake konkurenco.

Tako po berolinski tici! Pojo — staro pesem. Tu se ponavlja vnovič z vso potrebnim odkritostjo, kar smo rekli mi pred par dnevi na tem mestu! Velika Nemčija zahteva sicer, da je bodi Avstrija jaka politična zaveznička, ali radi tega naj si ne domislja (Avstrija namreč), da sme svobodno negovati svoje velike trgovinske in eksportne interese, da sme svobodno spopolnjevati svoj jedini trgovinski emporij, da more svobodno tirati svojo avstrijsko trgovinsko politiko. Ne, Avstrija ne sme, česar ne dovoljujejo v Berolinu! Trst ne sme delati konkurenco nemškim pristaniščem. Takovo poniževalno gospodarsko položenje nam diktirajo iz Berolina dol! V tem pa, da nam govore, da Trst naj sicer le provita, ali v njem da naj se — germanizira in uvaja nemška iridenta, da naj se torej Trst pripravlja na to, da postane pristanišče Velikomemčije: v tem je obseženo toliko nesramnosti in zasmehovanja, da treba res le idijotske vnanje politike, ki vzlič vsemu in vsemu vendar vstraja v politični zvezzi s

narodnimi strankami — poti v svinjih strank! — Ferri — poražen. V nedeljo se je vrnila v Porto Maggiore ožja volitev v italijansko komoro med znamenim odlikašem socijalne demokracije v Italiji; Ferrijem, in konservativcem Chiozzijem. Oddanih je bilo 4237 glasov. Chiozzi je dobil 1943, Ferri pa 1939 glasov. Zmagal je torej prvi. Kako sridit je boj, kazeta veliki odstotek udeležencev na volitve in pa mala razlika med številom glasov na eni in drugi strani.

Iz Rima javljajo, da je ta poraz Ferrijev silno razburil v socijalističnem taboru.

Karel Havliček Borovski.

V nedeljo je minalo 50 let, odkar je umrl znameniti češki novinar Karel Havliček Borovski.

Vsi češki listi — brez razlike strank — slave spomin pokojnikov ne le kakor znamenitega češkega novinarja, ampak tudi narodnega boritelja in — mučenika, ki je mnogo delal, se mnogo boril in neizmerno trpel za idejo preporočenja češkega naroda v onih viharnih dobeh, ozirom pod pozneje nastopivšo reakcijo. Brezdušni in brezvestni možje ponemčevalne reakcije so se kruto maščevali nad političnim nasprotnikom. Tri polna leta je moral Havliček preživeti v prognanstvu, daleč od domače grude, ki jo je ljubil v vsem ognjem svoje češke duše: v Brixenu na Tirolskem. To mu je strlo njegovo fizično zdravje. Ko se je na spomlad v letu 1855. povrnil iz prognanstva, prinesel je seboj kal smrti, a povrnivšega se ga je čakal nov hud udarec; tu je doznan, da mu je nadvse ljubljena žena, ki mu je bila tudi v prognanstvu več časa zvesta tovarišica, — mej tem umrla. — Fizično zdravje mu je bilo strto, ali veliki duh njegov je delal še načrte za danalnje delo. Toda ubijalna bolezнь je prehitro vrnila svoje delo in dne 29. julija je Karel Havliček — ta veliki užor slovenskega novinara in rodujščina — izdihnil svojo dušo. Velik je bil um v Havličku, velika mu je bila duša. Plemenit je bil kakor človek, velik kakor novinar, orjak kakor narodni boritelj, a najzviheneji kakor narodni mučenik: pero mu je padlo iz rok notri sredi dela, padel je v grob notri sredi najhujega boja v viharnih časih kakor žrtve germanizacije, proganjani kakor divja zver od tedanjih mogotcev krutega centralističnega, vsakemu svobodnemu dihu Slovanov strupeno sovražnega ponemčevalnega in centralističnega režima. Ta je videl seveda v Havličku panslavista, puntarja, veleizdajico. V teh le kratkih podatkih je povedano vse: dne 8. julija 1848 so volili v državni zbor, istega dne so ga dali okrutniki aretrirati, dne 13. julija 1848 so ga zopet izpustili na svobodo, dne 11. sept. 1848. je govoril v državnem zboru z ajezikovno ravnopravnost, dne 13. aprila 1849 je stal pred porotnim sodiščem v Pragi, a je bil oproščen, dne 18. januaria so mu definitivno prepovedali njegove „Narodne Novine“, dne 20. julija 1851 je dobil prvo posvarilo radi „Slovana“, dne 9. avgusta 1851 drugo posvarilo, dne 12. novembra 1851 je postal pred porotnim sodiščem v Pragi, a je bil oproščen, dne 18. januaria so mu defin-

itivno prepovedali njegove „Narodne Novine“, dne 20. julija 1851 je dobil prvo posvarilo radi „Slovana“, dne 9. avgusta 1851 drugo posvarilo, dne 12. novembra 1851 je postal pred porotnim sodiščem v Pragi, a je bil oproščen, dne 18. januaria so mu defin- itivno prepovedali njegove „Narodne Novine“, dne 20. julija 1851 je dobil prvo posvarilo radi „Slovana“, dne 9. avgusta 1851 drugo posvarilo, dne 12. novembra 1851 je postal pred porotnim sodiščem v Pragi, a je bil oproščen, dne 18. januaria so mu defin- itivno prepovedali njegove „Narodne Novine“, dne 20. julija 1851 je dobil prvo posvarilo radi „Slovana“, dne 9. avgusta 1851 drugo posvarilo, dne 12. novembra 1851 je postal pred porotnim sodiščem v Pragi, a je bil oproščen, dne 18. januaria so mu defin- itivno prepovedali njegove „Narodne Novine“, dne 20. julija 1851 je dobil prvo posvarilo radi „Slovana“, dne 9. avgusta 1851 drugo posvarilo, dne 12. novembra 1851 je postal pred porotnim sodiščem v Pragi, a je bil oproščen, dne 18. januaria so mu defin- itivno prepovedali njegove „Narodne Novine“, dne 20. julija 1851 je dobil prvo posvarilo radi „Slovana“, dne 9. avgusta 1851 drugo posvarilo, dne 12. novembra 1851 je postal pred porotnim sodiščem v Pragi, a je bil oproščen, dne 18. januaria so mu defin- itivno prepovedali njegove „Narodne Novine“, dne 20. julija 1851 je dobil prvo posvarilo radi „Slovana“, dne 9. avgusta 1851 drugo posvarilo, dne 12. novembra 1851 je postal pred porotnim sodiščem v Pragi

zanj! Slava njegovemu spominu v vsem slovenskem svetu!

Iz Hrvatske.

Mandat za delegacijo je položil, kakor poročajo iz Zagreba, vladika Grušića. Skupni zbornici je poslal izjavu, da odlaga mandat delegata za poslansko zbornico in da obdrži mandat magnatske zbornice.

Nova vlada v Hrvatski.

ZAGREB, 27. julij 1908.

Vse naše novine donašajo iz Budimpešte telefonske vesti, da je ban Pejačević dospel tjakaj ter da je — prebroditi morje intrig in denuncijacij zagrebskih — imenovanje nove vlade izvršeno. Imenovanje je kralj že podpisal in je tako prinesel ogrski in morda tudi ob enem hrvatski uradni list. Sicer pa je sedaj postranska stvar, kdaj bo imenovanje nove vlade razglašeno v uradnem listu, ampak glavna stvar je, da je kralj že podpisal imenovanje.

In tako je končno rešeno tudi to toliko dolgotrajno vprašanje, radi katerega so naše novine dan na dan polnile svoje predale, ki se je vlekle skoro polne tri mesece in ki so je neprijatelji reške resolucije in neprijatelji narodne vlade hrvatske izrabljali v svojo korist, poskušajoči, da bi z najnedostojnejimi sredstvi, podtkanji in denuncijacijami, spajnajoči in pripovedkami o „veleizdajstvu“ preprečili to imenovanje. Te dobre duše so hoteli, da tudi Hrvatska dobi svojega komisarja in svoj absolutizem, da bi mogli kasneje govoriti, da je koalicija kriva vsemu temu. Ali ta grda nakana jim vendar ni vspela in stvar je — pa tudi če se je tako dolgo zavlačevala — vendar povoljno rešena na žalost vseh denuncijantov! In mi dobimo vlado — in to prvi —, katero smo si sami želeli in za katero smo se borili, ki nam je niso drugi oktroirali, kakor je bila — na žalost — dolej navada.

Vsaka vlada se ocenja po nje dejanih in po njenem delu; in tako bomo tudi mi sodili novo vlado po njenem delovanju. In to delo se pokaže kako hitro, kajti imela bo polne roke dela, da na eni strani uredi vse nesposobnosti, ki so se godile v teh 3 mesecih brezvladja, a na drugi da pripravi vsestranske zakonske in ustavne reforme, pak da jih predloži saboru v odobrenje. Sabor se snide, kakor se čuje, šele v oktobru.

Može, katerim je poverjena vlada v Hrvatski, sem že dovoljno očrtao v tem listu in mi je pripomniti še samo to, da so s temi možmi vse naše stranke, da je zadovoljno za sedaj vse naše javno mnenje, a tudi je le nezaten del, in to iz principijelne nasprotnosti. Jedno je brezvomno, a to je dejstvo, da so ti možje po svojem značaju, po svoji obrazbi in svoji usposobljenosti popolnoma dorasli svoji nalogi, in to tem bolj, ker so bili njihovi predniki ljudje, ki niso bili le nesposobni in nesamostalni, ampak tudi ljudje, ki so se, omraženi od vsega naroda, povspeli v mehke vladine fotele, pak so tam s protekcijo, korupcijo in nemoralno vsake vrste vzdrževali tisti nesrečni bivši sistem, ki ga je hrvatski narod le s težko muko vrgel s svojih ramen.

Dolžnost nalaga novim predstojnikom, da na poljane svojega delovanja posejajo zdravo seme in da iz vseh področij iztrebijo vsako in tudi najmanjo sled nesrečnega prejšnjega režima. Naša domovina je opustošena, naš narod je berač, naš narod je gladen — lačen kruha in prosvete. Našemu narodu treba ekzistencije, ker mu je prejšnji režim vzkratil vse pogoje ekzistencije ter napravil iz njega — obnemoglo suženjstvo.

Po kakih tridesetih letih sede zopet enkrat na prvih mestih narodni sinovi. Kdo ne umije vse važnosti tega momenta? Kdo ne bi se radoval na tem? Pa tudi če nova vlada morda ne bo v stanu izvesti vsega, česar se nadejamo od nje (saj bo čas stavljajše marsikake zapreke), vendar se smemo trdno nadejati, da nova vlada regenerira naše javno življenje, da ustvari vse pogoje za nadaljnji razvitek naš v ustavnem, kulturnem in nacionalnem pogledu. Ako bo naša nova vlada hodila v tej smeri, more biti gotova, da bo sleherni pošten Hrvat blagoslovil nje delo in pomagal živo, da njena prizadevanja donešejo najlepšega sadu in polnega vespa.

Dogodki na Ruskem.

Kongres ustavne demokratske stranke.

Iz Petrograda poročajo, da je vlada sklenila, da ne bo nasprotovala sklicanju kongresa ustavne demokratske stranke v Moskvi.

Drobne politične vesti.

Smrtna kazen na Francoskem. Iz Pariza poročajo: Proračunski odsek je briral iz proračuna vse postavke za izvrševanje smrtne kazni. Menijo, da zbornica in senat odobrila to odloko. Doslej je bilo za krvnika Deiblerja in njegovega pomočnika v proračunu 27.000 frankov.

Kongres bolgarskih svečenikov. V Sofiji se je vršil kongres bolgarskih svečenikov, na katerem so bili delegati iz vseh strani Bolgarske. Na kongresu so razpravljali o različnih, verskih cerkevih in stavovskih vprašanjih.

Domače vesti.

Ljubljanski župan Hribar je izstopil iz eksekutivnega odbora narodno-napredne stranke.

Imenovanji. Računski revident Edvard Girometta je imenovan računskim svetovalcem na računske oddelki c. kr. nameštja v Trstu.

Legalni praktikant Attilij Borri je imenovan avskultantom.

Razpis učiteljskih služb. V šolskem okraju gradiščanskem so razpisane nastopne učiteljske službe: 1) mesto nadučitelja na dvorazredni šoli v Devinu; 2) mesto učitelj-a-voditelja na enorazrednih ljudskih šolah v Kožbani in Škrlevjem; 3) mesto učiteljice na dvorazrednih ljudskih šolah v Devinu in Medani.

Razpisano je mesto uradnega sluge pri c. kr. višem sodišču v Trstu.

Javni politični shod v Plavjah (na Koperščini), sklican po posl. dekanu Josipu Kompare minole nedelje, je bil v dokaz, kako se je tamošnje ljudstvo jelo lepo razvijati narodno in politično. Mi, ki smo poznali te kraje v časih, ko je bilo to zelo zelo drugače, smo se v nedeljo kar čudili velikemu zanimanju, ki so je ti ljudje kazali za vse javne stvari. Iz kratka: shod v Plavjah je imel popolen vespeh! Predsedoval je posestnik Josip Hrovatin. O volilni reformi je govoril g. M. Cotič (kakor zastopnik pol. društva „Edinost“), o občinskih volitvah v Miljah pa g. poslanec Kompare, podavši obilico zelo zanimivih podatkov in reminiscenc iz minolosti komunalnega življenja v Istri. Nadaljnji razprav so se udeležili župnik Sime Defar, nadučitelj J. Kuret in g. Cotič. Na razna vprašanja je dajal pojasnila gospod poslanec Kompare z veliko spremnostjo. Nekoliko podrobnejšega poročila prinesemo jutri.

Javen shod pri sv. Antonu. Politično društvo za Slovence in Hrvate v Istri sklicuje za v nedeljo dne 5. t. m. ob 4. uri populardne javen shod pri sv. Antonu (na Koperščini) v hiši g. Turkota. Dnevni red bo nastopni: 1) Poročilo o volilni reformi (posl. prof. Mandič). 2) Nasprotniki volilne reforme (posl. J. Kompare). 3) Delovanje naših poslancev (Fran Klemenčič). 4) Eventualija.

Shod socijalnih demokratov v Ljubljani. Izvrsevalni odbor jugoslovenske socijalne demokracije je sklical minole nedelje na vrtu Hafnerjeve restavracije shod z dnevnim redom: „Volilna reforma in Slovenci“. Odbor je povabil na ta shod dra. Tavčarja, dra. Trillerja in dra. Šusteriča. Prvi je prišel na shod, drugi je na potovanju, dr. Šusterič se vabil ni odzval. Shod je bil dobro obiskovan. Govorila sta dr. Tavčar in Etbin Kristan.

Poštne pošiljgate na progi Trst-Gorica-Jesenice. Počenši s 1. avgustom t.

1. uporabljal se bo železniška proga Trst-Gorica-Jesenice za prevažanje poštnih pošiljatev in sicer iz Trsta proti Jesenicam v brzovlaku št. 8 ter v osebnih vlakih št. 15 in 17.

Istočasno otvorita se na državnih kolodvorih v Trstu in v Gorici nova erarična poštna urada Trst 11 oziroma Gorica 4.

Dostavljanje poštnih pošiljatev v Gorici se odvzame centralnemu poštnemu uradu ter se izroči novemu uradu Gorica 4.

Spomini. Pišejo nam: Minoli petek je bilo tržaško italijansko novinstvo polno poročil o slavljenju, ki so obhajali bratci v Vidmu o pr.liku 40-letnice, kar je Italija zasedla inenovano mesto.

Naj se pobavimo malce z Vrhovim glasilcem, ki mu je ime „Il Gazzettino“. Ta listič je k poročilom o videmskih slavnostih napisal dodatek, ki je vreden enega celega — Vrha! Pravi namreč, da so l. 1866. bili v Trstu Hrvatje kakor posadka. Ti Hrvatje da so vstavljeni po mestnih ulicah one Italijane,

ki so nosili brado alla Cialdini (kozji podbradek), ter da so brez vseh komplimentov z društvom, ki je doseglo najlepše vespehe po bajonetu rezali Lahom podbradke (!!!) Hrvatje da so hodili okolo v skupinah (najmanje po 12 moč!!)

Hrvate pa da je bilo kaj lahko premotiti, da so opuščali rezanje brad. Kedor je bil v nevarnosti za brado, je jednostavno povabil Hrvate v kako prodajalnico in jim tam nakupil — lojenih sveč ki so jih ti barbari zelo jedli s kruhom!!!

Z nakupom lojenic si je marsikdo ohramil kozjo brado, a mnogim, ki niso mogli kupiti sveč — so bile brade porezane!!

Take oslarije piše ital. glasilo „Il Gazzettino“ od dne 27. julija 1906! Žal, da ne moremo zabeležiti tudi številko lista, ker je ista — nečitljiva kakor je večinoma nečitljivo vse Vrhovo glasilo. Mi ne bomo pisali resnega komentarja, ker je vsa ta stvar tako grozno bedasta da bi se le ponižali, ako bi hoteli reagirati resno. Morda pa napiše kaj komentarja o teji nafmiji „Gazzettina“ na skodo hrvatskega imena tista družba Hrvatov, ki nas trža Slovence, mrzi, češ, da nočemo vsprejeti prijateljske roke — Italjanov!!

V dodatek k gornji notici, in da dokazemo, da imamo tudi mi nekaj sličič, ki pa niso „zgodovinske“, kakor one g. Vrha in drugov, a ki res odgovarjajo oni o uživanju lojenic — hočemo tudi mi napisati sledče: V Italiji je običaj, da sredi kuhih, ako jo imajo, privežejo na strop vrvico. Na to vrvico obešajo vsaki teden po enega slanika („rengu“), katero potem tolčajo s polento od vseh strani! Slanik, obešen na ta način služi za — priboljšek k polenti! V Napolju pa jedo „makarone“ stoječi pod odrom, s katerega jim prodajalci na metre spuščajo makarone v usta!!

Res, na nizko stopinjo je že moglo zlasti „italijanstvo“ Trsta, ako je skušajo galvanizirati s takimi — oslarijami! Zdi se da se začenja mračiti...!

Brejski.

Ruski večer v Ljubljani. Iz Ljubljane nam pišejo:

Dne 17. julija je priredil marljivi in pozrtovalni odbor „Ruskega kružka“, na čelu mu gospa Terezina in g. dr. Ljudevit Jenko v mali dvorani „Narodnega doma“ ruski večer, prireditev, ki je bila za Ljubljano še doslej nekaj docela novega. Kako izredne simpatije vživa „Ruski kružek“ v krogih narodnega ljubljanskega občinstva, je pokazala mnogoštevilna udeležba. Simptomatično je, da se je tega večera vdeležilo razmeroma dosti več rodoljubnih dam — gospoj in gospic —, kar dokazuje, da ima naš ženski ženstvo dokaj več smisla za idealo stremljenje „Ruskega kružka“, nego moški. To je vsekakor lep pojav, ako prekaša naše ženstvo ki je bilo doslej na glasu, da ni posebno pristopno narodnim idejam, v navdušenju za slovansko narodno stvar celo naš možki svet! „Ruski kružek“ v Trstu je zastopala gospica Mančekova. Na večeru so bili tudi navzoči odlični russki gosti: russki konzul v Trstu baron Kjuster z gospo soprogo in vseučiliški profesor Zaboloski. Na vsporedu so bile tri deklamacije, dve pesmi in kratka dramatična predstava. G. ca. Koblarjeva je deklamovala s čustvom in umevanjem Nekrasovega prelepog pesem „Slezy materi“, gospica Zorečeva pa Lermontova divno „Pjesnja“. G. ca. Hamperlejeva je zapela dve romanci „Bereza“ in „Zavoronok“. Pohvalno je nam omenjati tudi deklamacije „Ptička i djati“ Antona Antonoviča. Najkrasnejša in najinteresantnejša točka vsega sporeda je bila brezdvoma dodejanka „Dva raza sčastja ne bvvajet“ ne morda zaradi igre kakor take, ampak zategadelj, ker se je v njej predstavljalcem dala prilika, da so pokazali svoje znanje russkega jezika.

Vsi predstavljalci, izlasti pa obe gospici Vajdičeva in Modičeva, so rešili svoje naloge najčastnejše. Predvsem pa nam je omeniti, da smo se naravnost čudili, kako gladko in s pravilnim naglasom sta izlasti obe gospici govorili russki jezik, da se nam je zdelo, da imamo pred sabo rojeni Rusinji. Občinstvu so vse točke izredno ugajale, zato tudi ni štedilo z zasluzenim priznanjem. G. baron Kjuster je bil ves iznenaden in se ni mogel dovolj načuditi, da so se gojenci g. dr. Jenka večinoma že v enem letu mogli tako izborno naučiti ruščine. „Ruski kružek“ je poklonil gospoj baronici Kjuterjevi krasen šopek, učenci in učenke so pa izročili v znak hvaležnosti gospoj Terezini in gospodu držu Ljudevitu Jenko košarico krasnih dehtčih rož. „Ruski kružek“

je eno najimenitnejših in najvažnejših naših pozrtovalnemu trudu gospe Terezine in gospoda dr. Jenka, za kar jima gre vse počenje. Iz srca želimo društvo, naj bi vedno tako lepo veselo, kakor dosedaj, in da bi skoro napočil čas, ko bo povsod: v Ljubljani že slišati blagoglasen ruski jezik.

Iz sv. Ivana nam pišejo: V nedeljo je v naši župni cerkvi pel novo mašo svetovalski domaćin č. g. Anton Križman. Cerkevna svečanost je pričela ob 9. uri dopoludne. Ulice, po katerih je novomašnik v svečanem sprevodu šel iz domače hiše v cerkev, so bile primerno okrašene z zelenjem, preprogami in večinoma s slovenskimi zastavami. Župna cerkev je bila natlačeno polna vernikov, ki so pobožno sledili sv. obredom in krasnemu cerkvenemu govoru č. g. Andreja Zinka. Po dovršeni službi božji je g. novomašnik v svoji rodni hiši pogostil povabljence.

Trgovci! V malokaterem kraju je tako malo zastopana slovenska trgovska obrt kakor ravno v Kopru. Morda ne povpraša kdo začuden: v Kopru, kjer so sami Italijani?! Le počasi, da tudi jaz svojo povem! Mesto Koper šteje okoli 8000 prebivalcev, med katerimi je več naših vstarih. Je n. pr. okoli 80 čuvajev kaznilnice, slov. narodnosti, ki so skoraj vsi poročeni in imajo (to se umeje) tudi otroke, tako, da lahko štejemo 300–400 oseb. Dalje je veliko finančnih stražnikov, orožnikov, profesorjev, posojilnično osobje in državni uradniki itd. Tudi teh se lahko šteje okoli 40, oziroma (z družinami) 160 oseb, skupno torej lepo okroglo število 550 oseb. Ti ljudje že nekaj porabijo za svoj življenje. To pa ni še vse, kar mislim povedati. Kaj pa s slovensko okolico?! Le poglejmo malo v Koper in videli bomo, koliko je tam debelih trebuščkov od našega okoličanskega denarja! Poglejmo koliko prodajalnic je tu! Od teh pa je komaj ena tretjina za Koperčane (ali še ta ne), ker naš koperčan hodi večinoma v bližnji Trst kupovati; še celo po meso hodijo tjakaj! Dve dobrimi tretjimi prodajalnicami pa se hrani in si polnita žepe z denarjem našega slovanskega okoličana. Seveda: denar je dober t. od Slovencev! Ali za hrbtom jim pa pravčavi in se jim smejejo, ko govorijo prodajalnicah slovensko. Da le privabljam, da več odjemalcev k sebi, imajo skoraj v vsak prodajalnici užigalice družbe s. v. Cirila in Metoda. Sicer pa podpirajo „Lega Nazionale“ in slična društva. Koliko je teh trgovcev, ki polnijo njihove blagajne, oziroma hranilnice z denarjem, prisluženim od Slovencev!!! Nekateri od teh so bili začeli s prodajanjem v majhnem rodenem košku. Ponujali so: igle, naprstnike, trak, sušanca in drugo; sedaj pa so več trgovci v bogatini. — A kako ne bi, ko dan na dan, da, vsak trenutek, moreš videti, kako odvajajo cele vozove moke, in drugih reči v slovensko okolico iz italijanskega Kopra! Kaj pa z obleko in pericom? Niti krpic nima na sebi to naše ljudstvo, ki ne bi prišla iz Kopra. Vsak dan vidiš prenapolnjene prodajalne z našim ljudstvom. Koliko denarja gre v tuje žepe! A mi bi si radi pomagali, ako bi bilo možno; ali kako? Ali bi ne bil čas, da bi se naši slovenski trgovci začeli zanimati za stvar, ter da bi kdo v Kopru samem odprl trgovino? Seveda tako, da bi se v njej dobivale vse potrebščine. Morala bi biti prodajalnica oblek in jastvin. Lep dobitek bi bil zagotovljen, ker vzgled imamo pred seboj, kako so iz revčkov postali bogataši.

Tudi konsumno društvo bi procivil

Trgovina.

Kerčna poročila dne 30. julija.

Tržaška borza.

Najdljši K 19.12.-19.15. angleške hiši K —
do — London kratki termin K 240.32.—240.60.
Pariz K 95.50.—95.75. Italija K 95.50.—95.70.
Avstrijska banka K — Nemčija K
112.50.—117.50. nemški bankovi K —
svetovna renta K 99.40.—99.70. ogrska
kronska renta K 95.70.—95.75. italijanska renta K
— kreditne akcie K 66.40.—66.60.—
državne železnice K 67.00.—67.20. Lombardi K
158.25.—161.25. Lloydova akcija K 735.—745.
Sredstva Trga K 831.75.—835.75. Kredit K 496.—
do 483.— Redenkredit 1890 K 302.—310.— Bo-
denkredit 1891 K 302.—310.— Turške K 163.00
do 16.00. Srbske — do —

Dunajska borza ob 2. pop.

	pred včeraj danes
Državni dolg v papirju	100.55 100.40
" sehrni	100.40 100.40
Avstrijska renta v zlatu	117.85 117.90
" v kronsah	99.60 99.65
Avstr. investicijska renta	89.69 89.60
Ogrska renta v zlatu	118.05 113.10
" kronsah	94.80 94.95
Akcije načrtonih banke	84.85 84.85
Kreditne akcije	1711.— 1710.—
London 10 Lstr.	667.25 667.75
100 državnih mark	240.22 240.17.1
20 mark	117.35 117.32.1
20 frankov	23.47 23.47
20 ital. lir	19.12 19.12
Cesarški cekin:	95.45 95.50
	11.31 11.31

Parizka in londonska borza

Pariz: (Sklep.) — Francozka renta 96.92. italijanska renta 102.25. Španski exterieur 95.60. akcije načrtonih banke 645.— Menijice na London 251.45.

Pariz: (Sklep) Avstrijske državne železnice — Lombarde 174.— unificirana turška renta 98.20. svetovna zlata renta 100.—, ogrska 4% zlata renta 95.45. Länderbank —, turške srečke 147.—, pravirška banka 15.30. italijanske meridionalne akcije 8.30. akcije Rio Tinto 16.52. Mirno

London: (Sklep) Konsolidiran dolg 87.5%. srebro 30.1/2. Lombardi 7.—, Španska renta 95.— italijanska renta 101.1/2. tržni diskont 3%, menjice na Dunaju —. Stalna.

Tržna poročila 30. julija.

Budimpešta: Pšenica za okt. K 14.80 do K 14.82, rž za okt K 12.58 do 12.60, oves za okt. od K 12.70 do 12.12, koruza za julij 12.8 do K 12.50. Pšenica: ponudbe in kupovljene: srednje, tendenca mirna. — Prodaja: 28.000 met. stot., za 5 stotink nižje; druga žira nespremenjeno. Vreme: vroče.

Hamburg. (Sklep pop.) Kava Santos good average za september 40.—, za decembra 46%, za marec 41%, za maj 41%. Stalno. — Kava Rio na vrednostjo loco 38.—40 navadna v elna 41.—43 navadna dobra 44.—46.

Hamburg. (Sklep) — Sladkor za julij 17.20 za avgust 17.20, za september 17.30, za oktober 17.35, za november 17.30, za dec. 17.40. — Mirno. — Vreme: lepo.

Haute. (Sklep) Kava Santos good average za tekoči mesec 48.5%, za sept. 45.50. Mirno.

New-York. (Otvorjenje) Kava Rio za bodoče dobave. Trdno, za 5 do 10 stotink višje. — Prodaja: 14.000 vreč.

London. Sladkor iz repe surov S³, Sh; Stalno.

Pariz. Rž za tekoči mesec 15.75, za avgust 15.75, za sept.-okt. 16.—, za sept.-dec. 16.15 (mirno). — Pšenica za tekoči mesec 24.05, za avgust 22.85, za sept.-oktober 22.45, za september-dec. 22.50 (stalno). — Moka za tekoči mesec 31.55, za avgust 30.85, za sept.-oktober 30.10, za september-dec. 29.90 (mirno). — Repično olje za tekoči mesec 64.1/2, za avgust 65.—, za sept.-dec. 66.1/2, za januar-april 66.1/2 (mirno). — Špirto za tekoči mesec 44.1/2, za avgust 45.—, za september-dec. 41.—, za januar-april 40.— (mlačno). — Sladkor surov 88% uso nov 22.1/2.—22.1/2 (mirno), bel za tekoči mesec 25.5%, za avgust 25.5%, za januar 26.5%, za januar-april 27.5% (stalno), rafinirat 56.50.—57.— Vreme: lepo.

MALI OGLASI.

Mali oglasi računajo se po 3 stot. besedo; mestnostiške besede se računajo enkrat več. Najmanjša pristojbina 40 stotink. Plača se takoj.

Kdor izven Trsta pismo naroči kot „MALI OGLAS“, naj posilje denar v napr. kar drugače ne bo njegov oglas objavljen, če ni celo poenot Upravi lista.

Tarifa je nastanjena na čelo „MALIH OGLASOV“ in vsake skake preračuni, koliko mu je plačati tem, da presteje besede.

Oglase treba nasloviti na „INSERATNI ODDELEK“ „Edinost“.

Na vprašanja potom pismem bo dajal „INSERATNI ODDELEK“ informacije edino le, če bo pismo priloženo znamki za edgovor.

Na Općinah se prodaja hiša z 8 prostori, vrtom, vodnjakom, ležeča zraven električne postaje. Naslov: Općina 169 791

Dolenjski cviček s Kmetijske in vinarske šole na Grmu toči A. Pontoni, ulica Miramar 1. 838

Javni ples v Povirju pri Gregorju Perhauc bo dne 5. avgusta. Svirala bo nabrežinska godba.

Za goldinarjev 14 se prodaja šivalni stroj. Ulica Farneto 31, I. nad. 819

Kraški domaci, najfinješki med v hermetično zaprtih posodah iz kovine po 1/4, 1/2 in 1 kg ponuja po zmernih cenah posestnik Pavel Žiberna, Štorje pri Sežani.

Trgovski pomočnik iz dežele, izurjen v trgovskih, z dobrimi spričevali zeli svojo službo premeniti v svetu, da se nauči italijanskega jezika, najraje kam v tržaško okolico. Ponudbe je posiljati na naslov: A. Z. 20 H pošta. Prem (Notranjsko). Poste restante.

Išče se ena oseba na stanovanje in hrano. Ulica Solitario 1., vrata 21 (831)

5 hiš proda po nizki ceni Trošt, Škorkija 471 (rad Rojanom). 830

Prva slovenska zaloga in tovarna ANDREJ JUG — Trst, ulica sv. Lucije št. 18 (za deljem sodiščem). Cene brez konkurence. — Svoji k svojim!

Na prodaj je ena hiša v Rojanu v bližini vojašnice. Naslov v tiskarni „Edinost“.

Inteligenten trgovski pomočnik več nemškega, slovenškega in latškega jezika v govoru in pisavi išče primerne službe. Pod „Uobra spričevala“ na „Edinost“. 829

Ušel je lovski pes rumene barve z veržico proti Trstu. Najdljši naj blagovoli naznani na naslov: Andrej Skamperle, oskrbnik grada v Senožečah.

Ekonom z večjino prakso v trtojci sadjere in ležarstvu — eventovarstvo išče primerno službe. Ponudbe je posiljati pod „Priden“ na „Inseratni oddelek Edinosti“. 832

Gostilna „Alla Costanza“ via Nuova 18. Todí se vsakovrstna vira, posebno pa kraški teren. Priporoča se sl. občinstvu Henrik Kosic.

Krčma „Al Trifoglio“ (ulica Belvedere 7.) Todí se vsakovrstna vira, posebno pa kraški teren. Izvrstna kuhinja. Priporoča se sl. občinstvu Katarina Vatovec.

Javni ples bo 5. avgusta v Orleku. Svirala bo godba s Prosekoma pod vodstvom kapelača g. Majcenja. V slučaju slabega vremena se ples odloži na dan 12. avgusta. Uljudno vabi gostilnicu Čebule.

Stanovanja v najem via Torricelli 4 podstrelje soba in kuhinja: Kron 164.80; soba inognjiščem K 135.96; via Torrente 40, prvo nadstropje: soba in kuhinja K 3.9.60; drugo nadstropje: 3 sobe in kuhinja K 59.40; podstrelje, soba in kuhinja K 247.20. Obreniti se je ulica Campanile 12, Petjevič.

Službo v pisarni išče slovenskega, nemškega in angleškega jezika zmožen mož, kateri je v vseh piščarskih delih navajen. Naslov „F. S. K.“ E ino t“ (Inseratni oddelek).

Gostilničarji kateri si žele nakupiti vino in vrste v vinogradu brača Venčica brez ča odpotujejo v Dalmacijo, za imerno ceno franko Trst naj se obrnejo za nasrete v vzorce v ulici S. Francesco d'Assisi št. 64 (Trst) Pelagijska 828

Išče se zmožen delavec za vezati s konjem. Več se izvri p i. Inseratnem oddeku Edinosti.

Soba in sobica s prostim ugodom v I. naprstajanji odda se v mjesec. Ulica Belvedere št. 57. Peckarna.

807

Električno vpeljavo izvršuje **Franjo S. Dalsasso** TRST ulica S. Spiridione štev. 6.

K imponantnemu spomeniku Andreja barona Čehovina v Branici postavljen leta 1898 pred njega rojstno hišo, v kateri se tudi vidijo njegove insignije, se dospes postaja Štanjel-Kobdilj nove železnice peš v 1. uru.

postavljen leta 1898 pred njega rojstno hišo, v kateri se tudi vidijo njegove insignije, se dospes postaja Štanjel-Kobdilj nove železnice peš v 1. uru.

22.8.1906

22.8.1906

22.8.1906

22.8.1906

22.8.1906

22.8.1906

22.8.1906

22.8.1906

22.8.1906

22.8.1906

22.8.1906

22.8.1906

22.8.1906

22.8.1906

22.8.1906

22.8.1906

22.8.1906

22.8.1906

22.8.1906

22.8.1906

22.8.1906

22.8.1906

22.8.1906

22.8.1906

22.8.1906

22.8.1906

22.8.1906

22.8.1906

22.8.1906

22.8.1906

22.8.1906

22.8.1906

22.8.1906

22.8.1906

22.8.1906

22.8.1906

22.8.1906

22.8.1906

22.8.1906

22.8.1906

22.8.1906

22.8.1906

22.8.1906

22.8.1906

22.8.1906

22.8.